

ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ТА АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

УДК 343.35

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2026-2-18-9>

Дудоров Олександр Олексійович,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінально-правової політики та кримінального права
Навчально-наукового інституту права
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4860-0681>

Мовчан Роман Олександрович,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права
(Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2074-8895>

Янівський Володимир Миколайович,

доктор філософії у галузі права,
старший викладач кафедри кримінального права і кримінології
(Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5920-4566>

РОЗМЕЖУВАННЯ УМИСНОГО НЕПОДАННЯ ДЕКЛАРАЦІЇ ТА НЕСВОЄЧАСНОГО ПОДАННЯ ДЕКЛАРАЦІЇ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ

Статтю присвячено проблемі розмежування несвоєчасного подання без поважних причин декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, як адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією (ч. 1 ст. 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП)), та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, як злочину (ст. 366-3 Кримінального кодексу України (КК)).

Ключові слова: кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією, умисне неподання декларації, несвоєчасне подання декларації, кримінально-правова кваліфікація, кримінальні правопорушення

© Дудоров О. О., Мовчан Р. О., Янівський В. М., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

у сфері службової діяльності та професійної діяльності з надання публічних послуг, однаковість судової практики, бланкетна диспозиція, принцип законності.

Постановка проблеми. Наявність проблеми забезпечення сталості і передбачуваності застосування кримінального законодавства України про відповідальність за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень визнано на законодавчому рівні – в Антикорупційній стратегії на 2021–2025 роки [1]. Найвищим судом у системі судоустрою України, який має забезпечувати сталість та єдність судової практики, згідно з ч. 1 ст. 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», є Верховний Суд (далі – ВС). При цьому його «нормодобудовча» діяльність за масштабом та інтенсивністю серйозно переважає «нормодобудовчу» діяльність Верховного Суду України (далі – ВСУ), оскільки здійснюється ВС у рамках касаційного перегляду судових рішень у кримінальному провадженні, який має характер «конвеєру», а не в рамках специфічної процедури прийняття постанов Пленуму ВСУ, що була подібною радше до законотворчої процедури, ніж до судової діяльності, та не в рамках процедури перегляду судових рішень ВСУ як четвертою інстанцією, що мала край обмежений і точковий характер [2, с. 148–149].

Такий формат судової «добудови» кримінального права (у сукупності з іншими чинниками, включаючи передусім стан чинного кримінального законодавства) не може не відбиватися на її якості. До найбільш показових тенденцій у формулюванні правових позицій ВС із кримінально-правових питань С. Шапченко небезпідставно відносить: 1) розширення кола джерел кримінального права як орієнтирів у виробленні конкретної правової позиції; 2) збільшення «питомої ваги» теоретичного складника в обґрунтуванні відповідної правової позиції; 3) формулювання суперечливих правових позицій щодо вирішення однотипних кримінально-правових ситуацій; 4) невизначеність правових позицій з питань, які мав вирішити ВС у конкретному кримінальному провадженні; 5) проблемність або сумнівність змісту окремих правових позицій ВС у вирішенні питань кримінально-правового характеру [3, с. 4–25].

Перераховані неоднозначні тенденції простежуються і у правових позиціях ВС щодо кваліфікації корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень, зокрема таких, як декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – декларації) (ст. 366-2 і ст. 366-3 Кримінального кодексу України (далі – КК) відповідно). Саме ці кримінально-правові заборони (раніше ст. 366-1 КК) охороняють належне функціонування системи електронного (антикорупційного) декларування, покликаної, своєю чергою, забезпечити доброчесність публічної адміністрації. В одному з рішень ВС слушно зазначається, що здійснення Національним агентством з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) заходів фінансового контролю переслідує законну мету, яка полягає у запобіганні корупційним злочинам та відповідає національним інтересам; електронне декларування є одним із ключових антикорупційних інструментів [4]. «Фінансове декларування може допомогти у виявленні корупційних практик та запобіганні конфліктам інтересів, проте саме по собі декларування не може подолати корупцію. Фінансове декларування має бути інтегроване в ширшу систему боротьби з корупцією... якщо декларанти не отримають досить чітких і об'єктивних вказівок, підтверджених змістовними

санкціями, вони можуть спокуситися на обхід системи зі злочинною метою або просто заради уникнення клопоту із заповненням декларацій» [5, с. 17, 110].

У тексті Закону України «Про запобігання корупції» (зокрема, ч. 6 ст. 13-1, ст. 45, ст. 51-2) трапляються терміни «неподання декларації» та «несвоєчасне подання», які радше пов'язуються з початком контролю, здійснюваного уповноваженим підрозділом (особою) або НАЗК; причому різниця між цими термінами не розкривається. Для забезпечення своєчасності декларування встановлено юридичну відповідальність двох видів – адміністративну, що передбачено ч. 1 ст. 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), в якій мовиться про несвоєчасне подання без поважних причин декларації, та кримінальну (об'єктивна сторона складу злочину, передбаченого ст. 366-3 КК, полягає в умисному неподанні зазначеної декларації).

Традиційний (хоч і не єдиний) у теорії кримінального права підхід до відмежування злочину, караного за ст. 366-3 КК, від несвоєчасного подання як адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією (ч. 1 ст. 172-6 КУпАП), ґрунтується на закріпленій в антикорупційному законодавстві процедурі контролю за фактом подання належним суб'єктом електронної декларації. Однак Касаційний кримінальний суд Верховного Суду (далі – ККС ВС) на початку минулого року фактично підважив цей підхід, зробивши в одній зі своїх постанов висновок про те, що відсутність повідомлення НАЗК про факт неподання суб'єктом декларування декларації відповідальність особи за ст. 366-3 КК не виключає [6]. Така правова позиція потребує теоретичного осмислення в аспекті з'ясування як її обґрунтованості, так і впливу на однаковість судової практики. Тим паче, що остання в частині вказаного розмежування завжди відзначалася суперечливістю.

Актуальність вибраній темі додає і та обставина, що позначена проблема задовільно не вирішується у проєкті нового Кримінального кодексу України. В його ст. 9.6.3 без належної конкретизації (подібно до ст. 366-3 чинного КК) зазначається, що злочин вчиняє той «суб'єкт декларування, який всупереч вимогам закону не подав декларацію...» [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомим внеском у розроблення проблематики кримінально-правової характеристики неподання суб'єктом декларування декларації є праці таких науковців, як: А. Агесенко, В. Андрієшин, І. Білоус, О. Бондаренко, А. Вознюк, Д. Волонець, І. Газдайка-Василишин, В. Гацелюк, О. Гладун, В. Гордієнко, З. Загинець-Заболотенко, К. Задоя, А. Козачина, О. Марін, Д. Михайленко, Д. Міськів, Л. Мостепанюк, Н. Никифорова, О. Пасека, І. Пастух, А. Савченко, М. Хавронюк, К. Чумак, В. Шаблюстий, І. Ясін та ін. Один з авторів цих рядків написав і захистив наукову кваліфікаційну працю, яка присвячена соціальній зумовленості криміналізації та аналізу складів злочинів, передбачених ст. 366-2 і ст. 366-3 КК, та в якій проблема розгляданого розмежування знайшла відбиття як *de lege lata*, так і *de lege ferenda* [8, с. 43–55, 62–64, 134–144, 195–196], а інший співавтор (спільно із К. Задоею) здійснив первісний аналіз згаданої «нетрадиційної» постанови ККС ВС [9, с. 155–160]. Водночас необхідно констатувати, що зловживання питання розмежування умисного неподання декларації як злочину (ст. 366-3 КК) та несвоєчасного подання декла-

рації як адміністративного проступку (ч. 1 ст. 172-6 КУпАП) саме у контексті згаданої правової позиції ККС ВС і сформованої вже після її оприлюднення судової практики поки що не знайшло належного висвітлення у вітчизняній юридичній літературі, що і визначило напрям цієї наукової розвідки.

Принагідно звернемо увагу на те, що укладачі окремих аналітичних матеріалів, в яких досліджуються матеріали актуальної судової практики, залишають проблему вказаного розмежування поза своєю увагою [10, с. 42–55, 128–137; 11, с. 67–78]. Констатація того, що у судовій практиці одним із доказів вчинення особою злочину, передбаченого ст. 366-3 КК, є «повідомлення НАЗК про факт неподання декларації на ім'я обвинуваченої особи, яким підтверджується, що на момент спливу граничних строків подання декларації така декларація була відсутня в інформаційно-телекомунікаційній системі ЄДРД» [12, с. 115, 122], також *de facto* означає ігнорування позначеної проблеми.

Метою статті є аналіз правової позиції ККС ВС, відбитої у згаданій постанові ККС ВС, з'ясування її впливу на поточну судову практику, пов'язану із розмежуванням правопорушень, передбачених ст. 366-3 і ч. 1 ст. 172-6 КУпАП, і на підставі цього висунення пропозицій щодо вдосконалення кримінального законодавства України та практики його застосування.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 2 ст. 51-2 Закону України «Про запобігання корупції», якщо за результатами контролю встановлено, що суб'єкт декларування не подав декларацію, НАЗК письмово повідомляє такого суб'єкта про факт неподання декларації, і суб'єкт декларування повинен протягом 10 днів з дня отримання повідомлення подати декларацію в порядку, визначеному ч. 1 ст. 45 цього Закону.

НАЗК конкретизує, що повідомлення суб'єкту декларування надсилається засобами поштового зв'язку (рекомендованим листом із повідомленням про вручення) за адресами, що зазначені в поданих таким суб'єктом деклараціях, повідомленнях відповідних органів, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції (у разі їх надходження) згідно із законодавством, або вручається суб'єкту декларування особисто під підпис (п. 7 Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвочасного подання таких декларацій, затв. наказом НАЗК від 20 серпня 2021 р. № 539/21).

З огляду на наведене законодавче положення в юридичній літературі робиться висновок, що неподання декларації як злочин полягає у послідовному невиконанні суб'єктом декларування двох обов'язків – передати декларацію до НАЗК: 1) у строк, визначений законом, і 2) упродовж 10 днів з дня отримання письмового повідомлення НАЗК про неподання декларації [13, с. 229; 14, с. 127]. Ба більше, саме такий підхід знайшов відбиття у постанові об'єднаної палати ККС ВС від 4 грудня 2023 р., в якій вирішувалося питання про правильність інкримінування порушення ст. 366-3 КК особі, котра подала декларацію у неналежний спосіб. У цій постанові (щоправда, у «тілі», а не у висновку) зазначається, що каране за ст. 366-3 КК неподання декларації виражається в послідовному невиконанні суб'єктом декларування двох обов'язків: 1) подати декларацію встановленої форми з інформацією за визначеним переліком у встановленому законом порядку у визначений законом строк та 2) подати цю декларацію з тими ж характеристиками

упродовж 10 днів з дня отримання повідомлення про неподання декларації, що його формує НАЗК [4].

Інакше кажучи, під неподанням декларації з погляду кваліфікації за ст. 366-3 КК у межах викладеного підходу розуміється невиконання суб'єктом декларування обов'язку подати декларацію у порядку, визначеному у ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції», якщо після одержання повідомлення НАЗК про факт неподання декларації суб'єкт декларування не виконав обов'язок, визначений у ч. 2 ст. 51-2 цього Закону.

Так, М. Мельник зазначає, що викриття суб'єкта декларування у несвоєчасному поданні декларації не звільняє від її подання, що є «шансом» особи виправити своє упущення. Якщо суб'єкт подасть декларацію протягом 10 днів з дня отримання повідомлення-нагадування від НАЗК, то він має бути підданий адміністративній відповідальності за ч. 1 ст. 172-6 КУпАП. Якщо ж суб'єкт і після цього повідомлення не подасть декларацію, то вчинене має бути кваліфіковане як умисне неподання декларації за ст. 366-1 КК [15, с. 1156]. На думку О. Кришевич та А. Савченка, в кінцевому рахунку неподанням декларації вважатиметься така бездіяльність, яка має місце після закінчення 10 днів з моменту отримання суб'єктом декларування письмового повідомлення НАЗК, якщо відсутні обставини, які б перешкоджали виконанню цього обов'язку (тяжка хвороба суб'єкта декларування, стихійне лихо тощо) [16, с. 872]. Подібним чином розмірковує К. Чумак, яка пише, що наявність письмового документа НАЗК може бути підставою для повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ст. 366-1 КК (у разі, якщо суб'єкт декларування відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» упродовж 10-денного терміну після повідомлення НАЗК не подасть декларацію), а також доказом несвоєчасного подання декларації, що є підставою для притягнення особи до адміністративної відповідальності за ч. 1 ст. 172-6 КУпАП [17, с. 105–110].

Окремі дослідники навіть пропонують легалізувати викладений підхід у спосіб або включення відповідного положення до Закону України «Про запобігання корупції» [18, с. 60], або доповнення ст. 366-3 КК приміткою, в якій би прямо говорилося про те, що під неподанням декларації слід розуміти невиконання суб'єктом декларування обов'язку подати декларацію в порядку, визначеному Законом України «Про запобігання корупції», якщо після одержання повідомлення НАЗК про факт неподання декларації, суб'єкт декларування не виконав обов'язок, визначений цим Законом [19, с. 114, 116].

Такий шлях досягнення правової визначеності видається нам загалом прийнятним (уточнимо, що відповідний строк має спливати альтернативно і з моменту відмови суб'єкта декларування отримати повідомлення НАЗК) – звісно, за умови збереження кримінальної відповідальності за умисне неподання декларації, про що йтиметься нижче. Одне із вразливих місць пропонованого варіанту вдосконалення КК вбачається у тому, що у разі неотримання декларантом з незалежних від нього причин письмового повідомлення НАЗК механізм кримінально-правового забезпечення вчасності подання декларації не «спрацюватиме». Щоправда, складно уявити собі нині такі причини, з огляду на те, що НАЗК (у розвиток п. 7 згаданого вище Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення НАЗК про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій) практикує надсилання своїх повідомлень також за допомогою електронної

пошти і, відповідно, може фіксувати, чи ознайомився декларант зі змістом адресованого йому повідомлення.

Не виключається дещо інше прочитання ч. 2 ст. 51-2 Закону України «Про запобігання корупції», яке, щоправда, змістовно не впливає на викладене вище усталене розмежування деліктів, передбачених ч. 1 ст. 172-6 КУпАП і ст. 366 КК. Суть цього трактування полягає в тому, що НАЗК у своєму письмовому повідомленні констатує факт неподання декларації, що, до речі, дослівно відповідає змісту диспозиції ст. 366-3 КК. Надалі можливими є дві ситуації: 1) якщо суб'єкт декларування не подав декларацію в зазначений строк, то має наставати кримінальна відповідальність за неподання декларації, що виключає кваліфікацію вчиненого за ч. 1 ст. 172-6 КУпАП, оскільки адміністративна відповідальність за правопорушення настає, якщо вони за своїм характером не тягнуть за собою кримінальної відповідальності (ч. 2 ст. 9 КУпАП); 2) якщо ж суб'єкт подав декларацію у 10-денний строк, то має наставати адміністративна відповідальність, оскільки у цьому разі «первісне» неподання декларації трансформувалося в її несвоєчасне подання.

У світлі сказаного є підстави оцінити критично абз. 3 п. 8 згаданого Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій, згідно з яким повідомлення про факт неподання декларації надсилається з урахуванням положень ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України «Підслідність». Створюється враження, що НАЗК заперечує можливість згаданої трансформації і навіть не намагається розрізнити неподання декларації як злочин і несвоєчасне подання декларації як адміністративний проступок. З іншого боку, задля справедливості слід визнати, що наведене положення базується на ч. 2 ст. 51-2 Закону України «Про запобігання корупції», згідно з якою НАЗК одночасно з направленням відповідного повідомлення декларанту письмово повідомляє про факт неподання декларації, зокрема, спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції.

Цікаво, що у п. 5 Порядку проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затв. наказом НАЗК від 15 квітня 2020 р. № 144/20, зазначалося таке: якщо за результатами контролю встановлено, що суб'єкт декларування несвоєчасно подав декларацію, то НАЗК отримує в такого суб'єкта пояснення щодо причин несвоєчасного подання декларації та за наявності ознак адміністративного правопорушення розпочинає відповідне провадження у справі про адміністративне правопорушення. Хоч цей документ визнано нечинним [20], він більш виважено (порівняно з чинним актом відомчої нормотворчості) визначав алгоритм дій НАЗК, важливий і в контексті висвітлюваного розмежування: спочатку поведінка декларанта має кваліфікуватися (за відсутності поважних причин) за ч. 1 ст. 172-6 КУпАП; далі ж залежно від поведінки декларанта вже після отримання письмового повідомлення НАЗК не виключається оцінка вчиненого як злочину за ст. 366-3 КК. Подібним чином розмірковує М. Мельник, який пише, що у випадку виявлення факту неподання декларації НАЗК не лише надсилає суб'єкту відповідне повідомлення, а й одночасно з цим має скласти протокол про адміністративне правопорушення за ч. 1 ст. 172-6 КУпАП, крім випадків, коли будуть встановлені поважні причини несвоєчасного подання декларації [15, с. 1156].

Викладений алгоритм розмежування деліктів, передбачених ст. 366-3 КК і ч. 1 ст. 172-6 КУпАП, звісно, не є бездоганим.

Так, дослідники небезпідставно звертають увагу на те, що ч. 3 ст. 49 Закону України «Про запобігання корупції» (нині це ч. 2 ст. 51-2 вказаного Закону) є процесуальною нормою, оскільки регламентує дії не суб'єкта декларування, а суб'єкта, який здійснює контрольні функції, через що звернення до неї у разі розмежування несвоєчасного подання (адміністративний проступок) і неподання декларації (злочин) не може не бентежити. Адже виходить, що відповідальність декларанта поставлена у залежність від оперативності дій контролюючих органів, а не від його власної поведінки. Водночас безспірним визнається положення про те, що подання декларації після спливу встановленого законом строку, але до моменту виявлення факту її неподання в цей строк має розцінюватися саме як несвоєчасне подання декларації [21, с. 28–29].

Інші науковці відзначають, що у межах викладеного підходу настання кримінальної відповідальності за неподання суб'єктом декларування декларації насправді зумовлено не так фактом неподання декларації, як фактом ігнорування повідомлення НАЗК. Можна уявити собі, наприклад, ситуацію, за якої НАЗК виявило факт неподання декларації через пів року від граничної дати її подання. У такому разі особа не підлягатиме кримінальній відповідальності допоки НАЗК письмово не повідомить суб'єкта про факт неподання декларації, і такий суб'єкт протягом 10 днів не подасть декларацію. Факт вчинення кримінального правопорушення за таких обставин залежить не від часу, який минув від граничного строку подання декларації, а від часу, який минув після повідомлення НАЗК про її неподання [22, с. 126].

Отже, підхід до розмежування правопорушень, передбачених ст. 366-3 КК і ч. 1 ст. 172-6 КУпАП, у межах якого роль письмового повідомлення НАЗК фактично визнається вирішальною, можна охарактеризувати: по-перше, як неочевидний (він є результатом системного тлумачення положень чинного законодавства – кримінального, адміністративного й антикорупційного); по-друге, як вимушений і такий, що сигналізує про потребу невідкладного законодавчого втручання, покликаного усунути наявну колізійність приписів ст. 366-3 КК і ч. 1 ст. 172-6 КУпАП і пов'язану з цим правову невизначеність.

Інший підхід до здійснення відповідного розмежування обстоює Д. Михайленко. На його думку, для наявності складу адміністративного правопорушення (ч. 1 ст. 172-6 КУпАП) слід встановити, що декларація подана, але з порушенням встановленого строку; кваліфікація діяння особи як кримінально караного неподання декларації передбачає, що така декларація не подана на момент видалення суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку у справі. Різниця в небезпеці таких діянь, вважає згаданий дослідник, пов'язана з різним ступенем їх впливу на процес фінансового контролю: у разі неподання декларації останній взагалі унеможливується, а в разі несвоєчасного подання декларації можливість проведення такого контролю не втрачається, хоч він і здійснюється невчасно [23, с. 402].

Наведена точка зору, яка ґрунтується головним чином на філологічному (буквальному) тлумаченні відповідних законодавчих конструкцій і, на нашу думку, навряд чи узгоджується з чинним антикорупційним законодавством (навіть за всієї його невизначеності у вказаній частині), імпонує окремим дослідникам, які пишуть, що «за прострочення виконання обов'язку з подання декларацій настає адміністративна відповідальність, а за неподання взагалі декларації – кримінальна» [24, с. 504].

Звідси з-поміж іншого випливає, що якщо було відкрито кримінальне провадження за ст. 366-3 КК і під час досудового розслідування суб'єкт декларування все ж подав декларацію, то його кримінальна відповідальність за неподання декларації виключається, оскільки останнє перетворилося на несвоєчасне подання декларації як адміністративний проступок.

Критично оцінюючи викладений підхід, зауважимо, що якщо керуватися буквальноним розумінням законодавчих понять «неподання» та «несвоєчасне подання», то справді подання декларації «аж» до видалення суду до нарадчої кімнати для винесення вироку за ст. 366-3 КК має розцінюватись як несвоєчасне подання декларації, а отже, виключати застосування цієї кримінально-правової заборони. Сумніваємось, однак, у тому, що такий «ліберальний» підхід узгоджується з волею законодавця щодо необхідності наявності нормативних підстав як кримінальної, так і адміністративної відповідальності за діяння, пов'язані зі своєчасністю антикорупційного декларування. З цього приводу в юридичній літературі ставляться слушні питання: який сенс у доказуванні факту неподання декларації, якщо в останній момент особа завжди зможе уникнути відповідальності, подавши декларацію? Який сенс тоді роботи НАБУ та працівників інших правоохоронних органів, що здійснюють виявлення та досудове розслідування цих деліктів? [18, с. 60].

Вважаємо також, що неподання декларації не унеможлиблює фінансовий контроль суб'єкта декларування (навіть при тому, що декларування – основний засіб фінансового контролю за певними категоріями осіб), а, навпаки, додатково вказує на необхідність його ретельного проведення щодо відповідної особи («недекларанта»). Моніторинг способу життя суб'єктів декларування здійснюється НАЗК на підставі інформації, отриманої від фізичних та юридичних осіб, а також із медіа та інших відкритих джерел інформації, яка містить відомості про невідповідність рівня життя суб'єктів декларування задекларованим ними майну і доходам (ч. 2 ст. 51-4 Закону України «Про запобігання корупції»). В удосконаленій редакції цієї статті слід зафіксувати положення про те, що неподання декларації є самостійним приводом здійснення моніторингу способу життя суб'єкта декларування.

У постанові ККС ВС від 4 лютого 2025 р., ухвалення якої стало приводом для написання цієї наукової статті, розв'язувалося питання правильності кваліфікації поведінки Особи-7, начальника служби матеріально-технічного та адміністративно-господарського забезпечення Придніпровського управління магістрального аміакопроводу Державного підприємства «Укрхімтрансміак», яка умисно не подала декларацію за 2020 рік. ККС ВС вирішив, що відсутність повідомлення НАЗК про факт неподання суб'єктом декларування декларації не виключає можливість притягнення її до кримінальної відповідальності за ст. 366-3 КК. Задовольняючи касаційну скаргу прокурора і призначаючи новий розгляд у суді апеляційної інстанції, ККС ВС вказав на те, що для інкримінування порушення ст. 366-3 КК слід встановити, що особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, знала про обов'язок подати декларацію, передбачену ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції», про строк її подання, проте усвідомлено з будь-яких мотивів вирішила не подавати декларацію та умисно не подала її. Для розв'язання питання про кримінальну відповідальність Особи-7 за ст. 366-3 КК не має значення роз'яснення НАЗК від 3 лютого 2021 р. № 1, на яке у своєму рішенні послався суд апеляційної інстанції, оскільки воно (роз'яснення) не є нормативним актом і не містить норм кримі-

нального процесуального права. ККС ВС також наголосив на тому, що ч. 2 ст. 51-2 Закону України «Про запобігання корупції» регулює дії НАЗК у межах процедури контролю за поданням декларацій у разі, якщо суб'єктом декларування її у визначеному порядку не подано. Тобто НАЗК здійснює письмове повідомлення суб'єкта декларування, коли подія неподання декларації вже відбулася, що не звільняє відповідного суб'єкта від обов'язку подання такої декларації. Положення ст. 366-3 КК не містять гіпотези, яка б ставила застосування диспозиції цієї статті у залежність від письмового повідомлення НАЗК суб'єкта декларування про факт неподання декларації [6].

Зроблений висновок перегукується з позицією, сформульованою Великою Палатою ВС: направлених НАЗК повідомлення має виключно інформаційний характер, не є документом, який містить норми права, не може створювати нових правових норм, доповнювати чи змінювати чинне законодавство та не є остаточним документом, що зобов'язує до вчинення будь-яких дій, а тому не є рішенням суб'єкта владних повноважень. Інформація з приводу необхідності подання декларації та порядку її подання, викладена у повідомленні, не породжує обов'язкових юридичних наслідків [25, пункти 67, 68]. Авторам цих рядків натомість імпонує позиція тих суддів Великої Палати ВС, які у спільній окремій думці, критикуючи своїх колег, зазначили, що повідомлення НАЗК не тільки має інформативний характер, а й містить у собі веління (як зазначено у самому повідомленні – «...Ви повинні...»), зобов'язальний припис (подати декларацію), за невиконання якого законом визначена відповідальність. За логікою більшості суддів Великої Палати ВС, позивачка (вважаючи, що вона не є суб'єктом декларування) мала б проігнорувати надіслане їй спеціальним органом повідомлення, а згодом – у разі притягнення її до адміністративної чи кримінальної відповідальності – доводити протиправність дій НАЗК щодо надсилання їй повідомлення, яке містить зобов'язання подати декларацію в порядку, визначеному ч. 1 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» [26, пункти 12, 13].

Вимушені критично оцінити ту обставину, що ККС ВС у постанові від 4 лютого 2025 р. заперечив значення повідомлення НАЗК про факт неподання суб'єктом декларування декларації для кваліфікації за ст. 366-3 КК. Адже за такого підходу вкрай проблематично здійснити розмежування правопорушень, передбачених ст. 366-3 КК і ч. 1 ст. 172-6 КУпАП. Так, якщо визнавати злочинним неподання декларації саме і тільки у строк, визначений Законом України «Про запобігання корупції» (тобто обмежувати, як це і зробив ККС ВС в аналізованій постанові, зміст неподання декларації лише її неподанням у строк, визначений законодавством, без «прив'язки» до письмового повідомлення НАЗК), то неможливо буде відрізнити це кримінально протиправне посягання від несвоєчасного подання декларації без поважних причин, за що, як уже неодноразово зазначалося, передбачено адміністративну відповідальність (ч. 1 ст. 172-6 КУпАП).

Можна сказати, що відкидання ККС ВС у постанові від 4 лютого 2025 р. значення повідомлень НАЗК підтверджує позицію більшості представників суддівського корпусу (див. про це нижче) і сприятиме однаковості відповідної судової практики, однак таку однаковість навряд чи можна оцінити схвально. Обраний (хоча й у дещо завуальованому вигляді) ККС ВС підхід до розв'язання розглядуваного питання робить межу між складами правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 172-6 КУпАП і ст. 366-3 КК, вкрай умовною (невизначеною).

Це явно не сприяє усуненню колізії, долати яку *de lege lata* за бажання можна діаметрально різними шляхами, виходячи або з: 1) ніким не скасованої ч. 2 ст. 9 КУпАП (пріоритет кримінально-правових заборон); 2) правила «усі неузгодженості в законі вирішуються на користь особи, діяння якої кваліфікується», легальною основою якого вважається конституційний принцип презумпції невинуватості (застосуванню підлягають адміністративно-правові норми).

Підхід, втілений у постанові ККС ВС від 4 лютого 2025 р., видається малосумісним з конвенційною вимогою передбачуваності засудження особи на підставі закону, яка випливає зі ст. 7(1) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ). Як слушно зазначає К. Задоля, вказана вимога якнайкраще відповідає ідеї людської гідності, на якій ґрунтується сучасне вчення про основоположні права людини, означає визнання державою того, що: 1) людина повинна мати можливість узгоджувати свою поведінку з чинними нормами кримінального права, тобто робити осмислений вибір на користь дозволеної чи забороненої кримінальним правом поведінки; 2) якщо людина не мала такої можливості, то вона не повинна бути засудженою і покараною за дію (бездіяльність), що ставиться їй у вину. Якщо з огляду на усталене судове тлумачення положення кримінального закону засудження особи за певну дію (бездіяльність) було для неї непередбачуваним, то це свідчить не лише про те, що держава не поважає право людини вільно визначати власну поведінку, усвідомлюючи її можливі правові наслідки, а й про те, що держава в цьому конкретному випадку засудила людину за акт поведінки, який найімовірніше не завдавав шкоди конкретному інтересу, який покликано захищати застосоване до особи положення кримінального права [28, с. 697, 711–712].

Не можемо не відзначити і той прикрий факт, що трійка верховних суддів, відкидаючи значення письмового повідомлення НАЗК для кваліфікації за ст. 366-3 КК, проігнорувала позицію своїх колег, яка, як уже зазначалося, знайшла відображення у постанові об'єднаної палати ККС ВС від 4 грудня 2023 р. у справі про «віруючого суддю» та яка, навпаки, пов'язує наявність складу злочину «неподання суб'єктом декларування декларації» з таким повідомленням.

Щодо впливу постанови ККС ВС від 4 лютого 2025 р. на поточну судову практику в частині розмежування деліктів, передбачених ст. 366-3 КК і ч. 1 ст. 172-6 КУпАП, то аналіз судових рішень судів дав змогу переконатись у тому, що більшість судів під час встановлення ознак складу злочину «неподання суб'єктом декларування декларації» на положення ч. 2 ст. 51-2 Закону України «Про запобігання корупції» не зважає. Такий висновок випливає із вивчення розміщених у Єдиному державному реєстрі судових рішень (далі – ЄДРСР) 238 рішень – 105 вироків і 133 ухвал про звільнення від кримінальної відповідальності, ухвалених за ст. 366-3 КК починаючи з 1 травня 2025 р.

Водночас трапляються судові рішення, які ґрунтуються на закріпленому в антикорупційному законодавстві «правилі 10 днів».

Так, вироком ВАКС Особа-4 був засуджений, зокрема, за ст. 366-3 КК за умисне неподання декларації за 2021 рік. При цьому у формулюванні обвинувачення зазначається, що, отримавши 15 лютого 2024 р. відповідно до ч. 2 ст. 51-2 Закону України «Про запобігання корупції» лист від НАЗК на свою електронну пошту та ознайомившись із його змістом, тобто будучи поінформова-

ним про обов'язок подати декларацію та кримінальну відповідальність за її неподання, Особа-4 за відсутності обставин, які б об'єктивно перешкоджали йому подати декларацію шляхом її заповнення на вебсайті НАЗК, не подав декларацію за 2021 рік протягом 10 днів з дня отримання відповідного листа НАЗК (тобто до 25 лютого 2024 р.), хоч у цей саме проміжок часу (22 лютого 2024 р.) він подав декларацію за 2022 рік [28].

Такий саме (тобто панівний у теорії кримінального права) підхід знайшов відбиття і в низці інших судових рішень [29; 30; 31; 32; 33; 34; 35].

Продовжуючи аналіз постанови ККС ВС від 4 лютого 2025 р., зауважимо, що нам складно підтримати і категоричне заперечення касаційним судом значення для розв'язання питань кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією, роз'яснень НАЗК. До речі, це саме сумнівне положення – таке собі скептичне ставлення до роз'яснень НАЗК міститься і в іншому рішенні ККС ВС [36].

Ми погоджуємося з тим, що у конкретному кримінальному провадженні покликання на роз'яснення НАЗК від 3 лютого 2021 р. № 1 щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (подання декларацій та повідомлень про суттєві зміни в майновому стані), яке (покликання) зробив суд апеляційної інстанції, було недоречним, бо у цьому документі кримінальна відповідальність за неподання декларації не пов'язувалася з повідомленням НАЗК, а такого тлумачення роз'ясненню НАЗК надав апеляційний суд. Водночас у загальному плані відкидання роз'яснень НАЗК для потреб кваліфікації кримінальних правопорушень, передбачених ст. 366-2 і ст. 366-3 КК, вважаємо сумнівним кроком, зокрема з огляду на вимоги згаданої вище ст. 7(1) ЄКПЛ.

Справа в тому, що ці положення КК мають у своїй основі приписи антикорупційного законодавства щодо декларування. Статус Закону України «Про запобігання корупції» у контексті кримінально-правових заборон, закріплених у статтях 366-2 і 366-3 КК, є особливим, адже він буквально «вмонтований» в їхній зміст. Цей Закон, передусім ті його положення, що регулюють декларування, є невід'ємним компонентом диспозицій статей 366-2, 366-3 КК, визначаючи конкретний кримінально-правовий зміст низки ознак основного і кваліфікованого складів кримінальних правопорушень, пов'язаних із корупцією. Оскільки диспозиції вказаних статей КК містять безпосередню «прив'язку» до Закону України «Про запобігання корупції» як до акта, що визначає зміст і порядок подання декларації, будь-яка законодавча зміна порядку реалізації цього обов'язку впливає на зміст відповідних кримінально-правових заборон [37, с. 343]. Саме це логіка, до слова, знайшла відбиття в одній з нещодавно ухвалених постанов ККС ВС, в якій вирішувалося питання, яким чином механізм виправлення декларацій, запроваджений згідно із Законом від 20 вересня 2023 р. «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану», впливає на застосування ст. 366-2 КК [38].

Відповідно, суб'єкти декларування, беручи участь у цьому процесі, не можуть не орієнтуватися на надані НАЗК роз'яснення антикорупційного законодавства, звідки витікає, що такі роз'яснення, хоч і не є нормативно-правовими актами і не призначені безпосередньо для врегулювання кримінально-правових відносин, фор-

мують у суб'єктів декларування уявлення про межу між обов'язковим та необов'язковим під час декларування і, в підсумку, впливають на уявлення суб'єктів декларування про те, чи можуть їхні діяння, пов'язані з процесом декларування, мати для них наслідком кримінальну відповідальність [9, с. 159].

Як справедливо зазначається в юридичній літературі, у разі встановлення змісту вини треба довести, що, порушуючи вимоги нормативно-правих актів, які входять до змісту бланкетної диспозиції, особа хоча б у загальних рисах усвідомлювала (могла усвідомлювати), що вона вчиняє протиправні дії. Якщо особа не усвідомлювала і не могла усвідомлювати це, то кримінальна відповідальність повинна виключатися за відсутності вини [39, с. 53]. У випадку вчинення кримінального правопорушення, передбаченого нормою КК із бланкетною диспозицією, усвідомлення особою суспільної небезпеки діяння як характеристика умислу є похідним від розуміння суб'єктом протиправності своєї поведінки, визначеної регулятивним законодавством. Для таких складів кримінальних правопорушень усвідомлення протиправності діяння має бути невід'ємним складником інтелектуального моменту умислу, оскільки законодавче регулювання відповідних відносин може бути настільки складним і громіздким, що навіть фахівці зазнають серйозних труднощів у з'ясуванні відповідних приписів. Тому, наприклад, якщо особа, визначаючи суму податкового зобов'язання, бере до уваги офіційне розуміння окремих положень податкового законодавства, зафіксоване в податковому роз'ясненні, наданому на її запит контролюючим органом, немає підстав стверджувати, що вимоги податкового законодавства порушені цією особою умисно, а отже, що нею вчинено злочин, передбачений ст. 212 КК. Адже результатом надання і сприйняття податкового роз'яснення є впевненість платника податків у правомірності своєї поведінки, що означає неправильне уявлення особи про юридичні властивості вчиненого нею діяння та однозначно виключає умисел як обов'язкову в цьому разі суб'єктивну ознаку [40, с. 82–91]. Неправильне розуміння правового значення вчиненого особою діяння та його наслідків може бути спричинене неправильним роз'ясненням компетентною особою змісту нормативно-правового акта [41, с. 473].

Викладену вище логіку міркувань поділяють (треба так розуміти) розробники законопроекту «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження» (реєстр. № 12439 від 24.01.2025), які пропонують доповнити КК статтею 41-1 «Дотримання офіційних позицій органів державної влади», згідно з якою не визнаватиметься кримінальним правопорушенням діяння особи, вчинене на підставі роз'яснень, наданих уповноваженими центральними органами виконавчої влади щодо порядку застосування норм податкового законодавства, законодавства з питань митної справи та законодавства у сфері публічних закупівель. Попри наявну критику цієї пропонованої новели, головним чином під кутом її потенційної корупційності [42], раціональне зерно у наведеному потенційному положенні кримінального закону вбачається. І, мабуть, лише спрямованістю законопроекту (щодо захисту бізнесу) можна пояснити навряд чи схвальну фрагментарність аналізованого положення. Невже проблема кримінальної відповідальності не постає і в інших подібних ситуаціях, наприклад, тоді, коли декларант орієнтується на роз'яснення НАЗК?

Цікаво, що у попередніх версіях проекту нового КК України містилося положення про те, що презумпція знання особою положень цього Кодексу або іншого нормативно-правового акта, з урахуванням якого діяння, передбачене у статті Особливої частини цього Кодексу, визначається як кримінальне правопорушення, може бути спростована, зокрема, у випадку встановлення судом наявності протилежних за змістом роз'яснень акта уповноваженими органами державної влади, що зумовило його різне правозастосування. У ст. 2.4.9 «Юридична помилка» тієї редакції проекту, що є актуальною на момент підготовки нашої публікації до друку [7], аналог цього прогресивного положення, на жаль, відсутній.

Складно не погодитись із З. Загиней-Заболотенко, на думку якої ознайомлення з переліком інформації, яка повинна міститися в електронних деклараціях, свідчить про те, що для абсолютно правильного заповнення декларації необхідно бути «еквілібристом-правником». Надмірну складність норм, що стосуються декларування, породжує і їх «подвійна» бланкетність, яка полягає у тому, що для з'ясування змісту належної інформації потрібно знати положення не лише антикорупційного, а й регулятивного (зокрема, цивільного і податкового) законодавства. Без поради фахівця, який професійно займається відповідною проблемою, обійтися непросто. При цьому змішана протиправність декларування недостовірної інформації зумовлює встановлення під час кваліфікації усвідомлення протиправності діяння, що охоплює й усвідомлення нормативних приписів у сфері антикорупційного та іншого регулятивного законодавства України [43, с. 19–20, 21–23].

Показово, що у проекті Антикорупційної стратегії на 2026–2030 роки, розробленій НАЗК, так би мовити, самокритично визнається: «Заповнення декларації залишається доволі складною і обтяжливою процедурою через широкий перелік об'єктів декларування, нерозуміння особливостей зазначення відомостей про них в окремих розділах декларації, неможливість забезпечення повноцінного автоматизованого перенесення відомостей з публічних електронних реєстрів до форми декларації через недостатню інтероперабельність публічних електронних реєстрів та банків даних, неповноту і неактуальність інформації, що в них міститься» [44, с. 21].

Якщо роз'яснення НАЗК формують у суб'єктів декларування впевненість у тому, що їхні діяння не матимуть для них наслідком кримінальну відповідальність, то подальше накладення на них такої відповідальності означатиме, що остання настає щонайменше за відсутності умислу (при цьому злочин, передбачений ст. 366-2 КК, і проступок, передбачений ч. 4 ст. 172-6 КУпАП, – правопорушення умисні). Також з високою ймовірністю накладення кримінальної відповідальності у цьому разі становитиме порушення конвенційної гарантії передбачуваності засудження особи на підставі закону.

Повертаючись безпосередньо до питання про розмежування між складами правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 172-6 КУпАП і ст. 366-3 КК, відзначимо, що (зокрема, й з огляду на проблемність такого розмежування) окремими науковцями (включаючи двох співавторів цієї статті) наводяться аргументи на користь декриміналізації неподання суб'єктом декларування декларації. З-поміж іншого констатується, що на сьогодні склалась алогічна ситуація, коли невиконання законних вимог НАЗК щодо усунення порушень законодавства про запобігання і протидію корупції, за загальним правилом, визнається адміністративним правопорушенням (ст. 188-46 КУпАП); у випадку ж ідентичної поведінки

особи, яка не виконала законну вимогу НАЗК стосовно усунення такого порушення законодавства, як несвоєчасне подання декларації, вчинене має кваліфікуватися вже не за ст. 188-46 КУпАП, а за ст. 366-3 КК. Відзначається також, що: криміналізація неподання декларації суперечить принципу достатньої суспільної небезпечності діяння; ст. 366-3 КК є кримінально-правовою заборонаю із прихованою адміністративною преюдицією; достатнім приходом реагування за умисне неподання декларації, крім накладення адміністративного стягнення, буде звільнення особи із займаної посади; стане однозначно зрозумілим те, що будь-яке несвоєчасне подання декларації має кваліфікуватися саме за ч. 1 ст. 172-6 КУпАП, а якщо винна особа ще й ігнорує відповідне повідомлення НАЗК, то її діяння мають отримувати додаткову правову оцінку з покликанням на ст. 188-46 КУпАП [8, с. 13–14, 43–56, 195–196; 22, с. 126–127; 45, с. 133–140].

Видається, що наведених аргументів (вкупі із пропонуванням нами вище уточненням ст. 51-4 Закону України «Про запобігання корупції», присвяченої моніторингу способу життя суб'єктів декларування) цілком досить для спростування побоювань тих дослідників, які, виступаючи проти декриміналізації умисного неподання декларації, вважають, що це, мовляв: буде підштовхувати недобросовісних декларантів приховувати незаконно набуті статки у розрахунок на те, що вони не зазнають за це відповідальності, або ж ця відповідальність для них буде менш суворою, ніж передбачена чинною ст. 366-3 КК; «не сприятиме виконанню суб'єктами декларування обов'язку подання декларації без створення додаткових механізмів забезпечення його виконання» [46, с. 73].

Спростування такого контраргументу, як обмеженість строків накладення адміністративних стягнень, лежить у площині вдосконалення адміністративно-деліктного законодавства, що є темою окремої розмови. Тут лише нагадаємо, що свого часу автори цих рядків за результатами вивчення практики застосування такого законодавства відзначали, що одним із чинників, які негативно впливають на результативність відповідних адміністративно-правових заборон (поряд із відсутністю однаковості судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, і браком дієвих механізмів, які б забезпечували уніфікацію такої практики), є недосконалість і невідповідність сучасним реаліям правозастосування норм КУпАП, зокрема тих із них, якими регламентовано порядок притягнення до адміністративної відповідальності осіб, котрі вчинили адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією [47, с. 481–484]. Такий захід дисциплінарної відповідальності, як звільнення правопорушника з відповідної посади, припинення його повноважень на ній, у разі неподання ним декларації, немає підстав розцінювати як непропорційне, несправедливе покарання (при тому, що загалом проблема оптимізації співвідношення адміністративної та дисциплінарної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, в умовах сьогодення є гострою). Проблема ж великої кількості суб'єктів декларування має вирішуватись у спосіб оптимізації кола декларантів. А обмеженість ресурсів правоохоронних органів – це радше аргумент на користь обстоюваної нами декриміналізації, а не збереження кримінальної відповідальності за умисне неподання декларації.

Висновки. Проведене дослідження дає змогу зробити такі висновки.

По-перше, панівний у теорії кримінального права підхід полягає в тому, що каране за ст. 366-3 КК неподання декларації означає невиконання суб'єктом декларування обов'язку подати декларацію у порядку, визначеному ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції», якщо після одержання повідомлення НАЗК про факт неподання декларації суб'єкт декларування не виконав обов'язок, визначений у ч. 2 ст. 51-2 цього Закону. Водночас традиційний підхід до розмежування правопорушень, передбачених ст. 366-3 КК і ч. 1 ст. 172-6 КУпАП, у межах якого роль письмового повідомлення НАЗК фактично визнається вирішальною, є підстави охарактеризувати як: 1) неочевидний (він є результатом системного тлумачення положень чинного законодавства); 2) вимушений і такий, що сигналізує про потребу невідкладного законодавчого втручання, покликаноного усунути наявну колізійність приписів ст. 366-3 КК і ч. 1 ст. 172-6 КУпАП та пов'язану з цим правову невизначеність.

По-друге, варто критично оцінити ту обставину, що ККС ВС у постанові від 4 лютого 2025 р. заперечив значення повідомлення НАЗК про факт неподання суб'єктом декларування декларації для кваліфікації за ст. 366-3 КК. Адже за такого підходу касаційного суду вкрай проблематично здійснити розмежування правопорушень, передбачених ст. 366-3 КК і ч. 1 ст. 172-6 КУпАП, а межа між складами цих правопорушень стає вкрай умовною (невизначеною), що з-поміж іншого не узгоджується з конвенційною вимогою передбачуваності засудження особи на підставі закону. Водночас вивчення розміщених у ЄДРСР рішень, постановлених починаючи з 1 травня 2025 р., дало змогу з прикрістю констатувати, що сформульована ККС ВС правова позиція перебуває у фарватері підходу, обстоюваного більшістю вітчизняних судів, які у разі встановлення ознак складу злочину «неподання суб'єктом декларування декларації» на положення ч. 2 ст. 51-2 Закону України «Про запобігання корупції» не зважають.

По-третє, з урахуванням продемонстрованої дискусійності розмежування між складами правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 172-6 КУпАП і ст. 366-3 КК, суперечливості судової практики, пов'язаної з цим розмежуванням, а також з огляду на вагомість теоретичних аргументів на користь декриміналізації неподання суб'єктом декларування декларації вважаємо, що з'ясований прояв правової невизначеності потребує усунення у законодавчому порядку. Для цього пропонується: з КК виключити ст. 366-3; у диспозиції ч. 1 ст. 172-6 КУпАП альтернативно вказати на неподання суб'єктом декларування декларації. Крім цього, ч. 2 ст. 51-4 Закону «Про запобігання корупції» слід доповнити положенням про те, що моніторинг способу життя суб'єкта декларування здійснюється НАЗК і у випадку неподання таким суб'єктом декларації у встановленому законом порядку. Водночас перспективним напрямом наукових розвідок у відповідній царині залишається визначення шляхів удосконалення законодавства, покликаних вирішити проблему оптимізації співвідношення адміністративної та дисциплінарної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією.

Список використаних джерел

1. Про Засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки : Закон України від 20 червня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> (дата звернення: 28.05.2026).

2. Кримінальне право. Загальна частина (Українсько-європейські студії) : підручник : у 2 книгах / за ред. О. О. Дудорова, А. А. Стрижевської. Книга 1. Вступ до кримінального права України. Вчення про кримінальне правопорушення. Київ : Видавництво «Норма права», 2025. 824 с.
3. Шапченко С. Д. Правові позиції Верховного Суду як індикатори окремих тенденцій вітчизняної судової практики при вирішенні питань кримінально-правового характеру. *Пам'яті професора П.С. Матишевського* : збірка тез доповідей учасників науково-практичного круглого столу «Питання кримінального права у правових позиціях судів України» (7 березня 2024 року) / упоряд. А. А. Стрижевська, С. Д. Шапченко, К. П. Задоя. Київ, 2024. С. 4–25.
4. Постанова об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 4 грудня 2023 р. у справі № 991/5479/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115476543> (дата звернення: 28.05.2026).
5. Івана М. Россі, Лаура Поп, Таммар Бергер. Отримати повне уявлення про державних службовців : Керівництво з ефективного фінансового декларування. Серія книг «Повернення викрадених активів» (StAR). Вашингтон, округ Колумбія, Світовий банк, 2017. 122 с.
6. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 4 лютого 2025 р. у справі № 629/5254/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125297104> (дата звернення: 22.05.2026).
7. Кримінальний кодекс України. Контрольний текст проєкту (станом на 01.05.2026 року). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2026/05/02/00000-kontrolnyj-proyekt-kk-01-05-2026.pdf> (дата звернення: 28.05.2026).
8. Янівський В. М. Декларування недостовірної інформації та умисне неподання декларації: соціальна обумовленість криміналізації, аналіз складів кримінальних правопорушень : дис. ... д-ра філософії : 081 «Право». Вінниця, 2023. 239 с.
9. Дудоров О. О., Задоя К. П. Окремі правові позиції Касаційного кримінального суду Верховного Суду щодо кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності (науковий аналіз). *Практика Касаційного кримінального суду в складі Верховного Суду: доктринальні підходи та прикладні аспекти* : збірник наукових праць / за ред. Н. О. Антонюк. Київ : ВАІТЕ, 2026. С. 116–186.
10. Звіт за результатами аналізу судової практики притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (за 2014–2024 роки). *Національне агентство з питань запобігання корупції, громадська організація «Центр політико-правових реформ»*. 2025. URL: <https://nazk.gov.ua/pdfs/?file=/wp-content/uploads/Pages/ff/d0/ffd05706985ad7abff263cfcbfadf01b693e59ab30215c4767a77884f172f9562981236.pdf> (дата звернення: 28.05.2026).
11. Звіт за результатами аналізу судової практики притягнення до відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією кримінальні правопорушення за 2022 рік. *Національне агентство з питань запобігання корупції, громадська організація «Центр політико-правових реформ»*. 2024. С. 47. URL: <https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/zvit-nazk-tsppr.pdf> (дата звернення: 28.05.2026).
12. Звіт за результатами аналізу судової практики притягнення до відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією кримінальні правопорушення за 2023 рік. *Національне агентство з питань запобігання корупції, громадська організація «Центр політико-правових реформ»*. 2025. URL: <https://skilky-skilky.info/wp-content/uploads/2025/05/Zvit-za-rezultatami-analizu-sudovoi-praktyky-ptyahennia-do-vidpovidalnosti-za-koruptsiyni-ta-poviazani-z-koruptsiieiu-kryminalni-pravoporushennia-za-2023-rik.pdf> (дата звернення: 28.05.2026).
13. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Москаленко О. М., 2019. 464 с.
14. Волонєць Д. Ф. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2021. 229 с.
15. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ : ВД «Дакор», 2018. 1368 с.
16. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 1064 с.
17. Чумак К. Окремі аспекти кримінальної відповідальності за умисне неподання електронної декларації. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 4/2. С. 105–110.
18. Черенков А. М. Розслідування декларування недостовірної інформації : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2020. 270 с.
19. Вознюк А. А. Декларування недостовірної інформації та умисне неподання декларації: нові моделі заборонних кримінально-правових норм. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2020. Вип. 4. С. 104–120. DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.92.104-120>
20. Наказ НАЗК від 29 січня 2021 р. № 25/21 «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Національного агентства з питань запобігання корупції від 15 квітня 2020 року № 144/20». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0157-21#n6> (дата звернення: 28.05.2026).
21. Арманов М., Книженко О., Ярмиш Н. Актуальні питання кваліфікації порушення вимог фінансового контролю. *Вісник прокуратури*. 2016. № 3. С. 48–53.
22. Міськів Д. М., Газдайка-Василишин І. Б. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації та за неподання декларації суб'єктом декларування : монографія. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 300 с.
23. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи : монографія. Одеса : Гельветика, 2017. 582 с.
24. Величко О. В. Розмежування кримінальної та адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з поданням декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. *Кримінальне право в умовах глобалізації суспільних процесів: традиції та новачії* : матеріали міжнар. наук.-практ. круглого столу, м. Харків, 15 трав. 2020 р. / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), Л. М. Демидова (заст. голов. ред.), А. П. Гетьман та ін. Харків : Право, 2020. С. 500–505.
25. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 2 лютого 2023 р. у справі № 260/3380/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108930843> (дата звернення: 28.05.2026).

26. Окрема думка (спільна) суддів Верховного Суду Ю. Л. Власова, М. І. Гриціва, Г. Р. Крет на постанову Великої Палати Верховного Суду. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109580906> (дата звернення: 22.05.2026).
27. Кримінальне право. Загальна частина (Українсько-європейські студії) : підручник : у 2 книгах / за ред. О. О. Дудорова, А. А. Стрижівської. Книга 2. Вчення про заходи кримінально-правового впливу. Загальна частина кримінального права європейських держав. Київ : Видавництво «Норма права», 2025. 788 с.
28. Вирок Вищого антикорупційного суду від 18 червня 2025 р. у справі № 991/4549/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128217995> (дата звернення: 28.05.2026).
29. Вирок Пустомитівського районного суду Львівської області від 21 травня 2025 р. у справі № 450/31/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127593053> (дата звернення: 28.05.2026).
30. Вирок Болехівського міського суду Івано-Франківської області від 18 вересня 2025 р. у справі № 339/237/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130298994> (дата звернення: 28.05.2026).
31. Вирок Роменського міськрайонного суду Сумської області від 19 грудня 2025 р. у справі № 585/646/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132791154> (дата звернення: 28.05.2026).
32. Вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області від 16 лютого 2026 р. у справі № 161/576/26. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134124194> (дата звернення: 28.05.2026).
33. Вирок Нововолинського міського суду Волинської області від 27 березня 2026 р. у справі № 165/4203/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135206657> (дата звернення: 28.05.2026).
34. Вирок Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 8 квітня 2026 р. у справі № 359/1446/26. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136467025> (дата звернення: 28.05.2026).
35. Вирок Салтівського районного суду м. Харкова від 14 травня 2026 р. у справі № 643/7205/26. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136508070> (дата звернення: 28.05.2026).
36. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 28 листопада 2019 р. у справі № 236/6/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86070651> (дата звернення: 28.05.2026).
37. Дудоров О. О., Письменський Є. О. Про ретроактивну дію кримінального закону в контексті механізму виправлення декларацій, запровадженого в умовах воєнного стану. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2026. Вип. № 2. Ч. 2. С. 338–345. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.2.54>
38. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 12 березня 2026 р. у справі № 751/10686/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135000617> (дата звернення: 28.05.2026).
39. Панов М., Квасневська Н. Кваліфікація злочинів при бланкетній диспозиції закону про кримінальну відповідальність. *Право України*. 2010. № 9. С. 47–54.
40. Дудоров О. Специфіка юридичної помилки при вчиненні злочинів із змішаною протиправністю. *Право України*. 2011. № 9. С. 82–91.
41. Бурдін В. М. Осудність та неосудність (кримінально-правове дослідження) : монографія. Львів, 2010. 780 с.
42. Захист бізнесу чи лазівка для корупціонерів: аналіз ЗП № 12439 до другого читання. 29 серпня 2025 р. *Трансперенсі Інтернешнл Україна*. URL: <https://ti-ukraine.org/news/zahyst-biznesu-chy-lazivka-dlya-koruptsiонерiv-analiz-zp-12439-do-drugogo-chytannya> (дата звернення: 28.05.2026).
43. Загиней-Заболотенко З. Окремі недоліки кримінально-правового реагування на порушення вимог фінансового контролю. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2019. № 2. С. 14–31.
44. Проект Антикорупційної стратегії на 2026–2030 роки, надісланий 2 квітня 2026 р. до Кабінету Міністрів України (проект). URL: <https://nazk.gov.ua/pdfjs/?file=/wpcontent/uploads/Pages/70/66/70664dfdf9e68c2a85a1ab4497aa1c76b7191bf0f54204fc7ca13e012ef2d171779036.pdf> (дата звернення: 28.05.2026).
45. Мовчан Р. О., Янівський В. М. Криміналізація умисного неподання декларації: pro at contra. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія : Право*. 2023. Вип. 16(28). С. 133–140. DOI: <https://doi.org/10.33098/2078-6670.2023.16.28.133-140>
46. Никифорова Н. А. Кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією: кримінально-правова, кримінологічна характеристика та запобігання : монографія. Київ : Норма права, 2024. 298 с.
47. Дудоров О. О., Мовчан Р. О., Сенік В. Г. Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (коментар судової практики). Київ : ВД «Дакор», 2020. 508 с.

References

1. Pro Zasady derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky na 2021–2025 roky: Zakon Ukrainy vid 20 chervnia 2022 r. [On the Principles of the State Anti-Corruption Policy for 2021–2025: Law of Ukraine of June 20, 2022]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> [in Ukrainian].
2. Dudorov, O. O., Stryzhevska, A. A. (Eds.). (2025). Kryminalne pravo. Zahalna chastyna (Ukrainian-European studies): pidruchnyk: u 2 knyakh. Knyha 1. Vstup do kryminalnoho prava Ukrainy. Vchennia pro kryminalne pravoporushennia [Criminal Law. General Part (Ukrainian-European Studies): textbook. In 2 books. Book 1. Introduction to Criminal Law of Ukraine. Doctrine of Criminal Offense]. Kyiv: Norma prava [in Ukrainian].
3. Shapchenko, S. D. (2024). Pravovi pozytsii Verkhovnoho Sudu yak indykatory okremykh tendentsii vitchyznanoi sudovoi praktyky pry vyryshenni pytan kryminalno-pravovoho kharakteru [Legal positions of the Supreme Court as indicators of certain trends in national judicial practice in resolving issues of criminal law]. *Pamiaty profesora P. S. Matyshevskoho: zbirka tez dopovidei uchastykiv naukovopraktychnoho kruhloho stolu «Pytannia kryminalnoho prava u pravovykh pozytsiiakh sudiv Ukrainy»*, pp. 4–25. Kyiv [in Ukrainian].
4. Postanova obiednanoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 4 hrudnia 2023 r. u spravі № 991/5479/22 [Resolution of the Joint Chamber of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court of December 4, 2023 in case No. 991/5479/22]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115476543> [in Ukrainian].

5. Rossi, I. M., Pop, L., Berger, T. (2017). Otrymaty povne uiavlennia pro derzhavnykh sluzhbovtstv: Kerivnytstvo z efektyvnogo finansovoho deklaruvannia [Getting the Full Picture on Public Officials: A Guide to Effective Financial Disclosure]. Washington, DC: World Bank [in Ukrainian].
6. Postanova Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu vid 4 liutoho 2025 r. u spravi № 629/5254/21 [Resolution of the First Judicial Chamber of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court of February 4, 2025 in case No. 629/5254/21]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125297104> [in Ukrainian].
7. Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Kontrolnyi tekst proiektu (stanom na 01.05.2026 roku) [Criminal Code of Ukraine. Control Text of the Draft (as of May 1, 2026)]. Retrieved from <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2026/05/02/00000-kontrolnyj-projekt-kk-01-05-2026.pdf> [in Ukrainian].
8. Yanivskiy, V. M. (2023). Deklaruvannia nedostovirnoi informatsii ta umysne nepodannia deklaratsii: sotsialna obumovlenist kryminalizatsii, analiz skladiv kryminalnykh pravoporushen [Declaration of False Information and Intentional Failure to Submit a Declaration: Social Conditionality of Criminalization and Analysis of the Elements of Criminal Offenses]. *PhD thesis*. Vinnytsia [in Ukrainian].
9. Dudorov, O. O., & Zadoia, K. P. (2026). Okremi pravovi pozytsii Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu shchodo kvalifikatsii zlochiniv u sferi sluzhbovoi diialnosti (naukovy analiz) [Certain Legal Positions of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court on the Qualification of Crimes in the Sphere of Official Activity (Scientific Analysis)]. In: *Praktyka Kasatsiinoho kryminalnogo sudu v skladi Verkhovnoho Sudu: doktrynalni pidkhody ta prykladni aspekty*, pp. 116–186. Kyiv : VAITE [in Ukrainian].
10. Natsionalne ahentstvo z pytan zapobihannia koruptsii, Tsentr polityko-pravovykh reform (2025). Zvit za rezultatamy analizu sudovoi praktyky prytiakhennia do vidpovidalnosti za administratyvni pravoporushennia, poviazani z koruptsiieiu (za 2014–2024 roky) [Report on the Analysis of Judicial Practice in Bringing to Liability for Corruption-Related Administrative Offenses (2014–2024)]. Retrieved from <https://nazk.gov.ua/pdfjs/?file=/wp-content/uploads/Pages/ff/d0/ffd05706985ad7abff263cfcbfadf01b693e59ab30215c4767a77884f172f9562981236.pdf> [in Ukrainian].
11. Natsionalne ahentstvo z pytan zapobihannia koruptsii, Tsentr polityko-pravovykh reform (2024). Zvit za rezultatamy analizu sudovoi praktyky prytiakhennia do vidpovidalnosti za koruptsiini ta poviazani z koruptsiieiu kryminalni pravoporushennia za 2022 rik [Report on the Analysis of Judicial Practice in Bringing to Liability for Corruption and Corruption-Related Criminal Offenses in 2022]. Retrieved from <https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/zvit-nazk-tsppr.pdf> [in Ukrainian].
12. Natsionalne ahentstvo z pytan zapobihannia koruptsii, Tsentr polityko-pravovykh reform (2025). Zvit za rezultatamy analizu sudovoi praktyky prytiakhennia do vidpovidalnosti za koruptsiini ta poviazani z koruptsiieiu kryminalni pravoporushennia za 2023 rik [Report on the Analysis of Judicial Practice in Bringing to Liability for Corruption and Corruption-Related Criminal Offenses in 2023]. Retrieved from <https://skilky-skilky.info/wp-content/uploads/2025/05/Zvit-za-rezultatamy-analizu-sudovoi-praktyky-prytiakhennia-do-vidpovidalnosti-za-koruptsiini-ta-poviazani-z-koruptsiieiu-kryminalni-pravoporushennia-za-2023-rik.pdf> [in Ukrainian].
13. Khavroniuk, M. I. (Ed.). (2019). Koruptsiini skhemy: yikh kryminalno-pravova kvalifikatsiia i dosudove rozsliduvannia [Corruption Schemes: Criminal Law Qualification and Pre-Trial Investigation]. Kyiv: Moskalenko O. M. [in Ukrainian].
14. Volonets, D. F. (2021). Kryminalna vidpovidalnist za deklaruvannia nedostovirnoi informatsii [Criminal Liability for Declaration of False Information]. *PhD thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
15. Melnyk, M. I., & Khavroniuk, M. I. (Eds.). (2018). Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnogo kodeksu Ukrainy [Scientific and Practical Commentary on the Criminal Code of Ukraine]. 10th ed. Kyiv: Dakor [in Ukrainian].
16. Dzhuzha, O. M., Savchenko, A. V., & Cherniei, V. V. (Eds.). (2016). Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnogo kodeksu Ukrainy [Scientific and Practical Commentary on the Criminal Code of Ukraine]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
17. Chumak, K. (2017). Okremi aspekty kryminalnoi vidpovidalnosti za umysne nepodannia elektronnoi deklaratsii [Certain Aspects of Criminal Liability for Intentional Failure to Submit an Electronic Declaration]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*, 4/2, 105–110 [in Ukrainian].
18. Cherenkov, A. M. (2020). Rozsliduvannia deklaruvannia nedostovirnoi informatsii [Investigation of Declaration of False Information]. *PhD thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].
19. Vozniuk, A. A. (2020). Deklaruvannia nedostovirnoi informatsii ta umysne nepodannia deklaratsii: novi modeli zaboronnykh kryminalno-pravovykh norm [Declaration of False Information and Intentional Failure to Submit a Declaration: New Models of Prohibitive Criminal Law Provisions]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. O. Didorenka*, 4, 104–120 [in Ukrainian].
20. Nakaz Natsionalnogo ahentstva z pytan zapobihannia koruptsii vid 29 sichnia 2021 r. № 25/21 «Pro vyznannia takym, shcho vtratyv chynnist, nakazu Natsionalnogo ahentstva z pytan zapobihannia koruptsii vid 15 kvitnia 2020 roku № 144/20» [Order of the National Agency on Corruption Prevention No. 25/21 of January 29, 2021 “On Recognizing as Invalid Order No. 144/20 of April 15, 2020”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0157-21#n6> [in Ukrainian].
21. Armanov, M., Knyzhenko, O., & Yarmysh, N. (2016). Aktualni pytannia kvalifikatsii porushennia vymoh finansovoho kontroliu [Current Issues of Qualification of Violations of Financial Control Requirements]. *Visnyk prokuratury*, 3, 48–53 [in Ukrainian].
22. Miskiv, D. M., & Hazdaika-Vasylyshyn, I. B. (2022). Kryminalna vidpovidalnist za deklaruvannia nedostovirnoi informatsii ta za nepodannia deklaratsii subiekтом deklaruvannia: monohrafiia [Criminal Liability for Declaration of False Information and Failure of a Declaration Subject to Submit a Declaration: Monograph]. Lviv : Lviv State University of Internal Affairs [in Ukrainian].
23. Mykhailenko, D. H. (2017). Protydiia koruptsiinym zlochinam zasobamy kryminalnogo prava: kontseptualni osnovy [Counteracting Corruption Crimes by Means of Criminal Law: Conceptual Foundations]. Odesa: Helvetyka [in Ukrainian].
24. Velychko, O. V. (2020). Rozmezhuвання kryminalnoi ta administratyvnoi vidpovidalnosti za pravoporushennia, poviazani z podanniam deklaratsii osib, upovnovazhenykh na vykonannia funktsii derzhavy abo mistsevoho samovriaduvannia [Differentiation of Criminal and Administrative Liability for Offenses Related to the Submission of Declarations by Persons Authorized to Perform Functions of the State or Local Self-Government]. *Kryminalne pravo v umovakh hlobalizatsii suspilnykh protsesiv: tradytsii ta novatsii*, 500–505. Kharkiv : Pravo [in Ukrainian].

25. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 2 liutoho 2023 r. u spravi № 260/3380/21 [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of February 2, 2023 in Case No. 260/3380/21]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108930843> [in Ukrainian].
26. Okrema dumka (spilna) suddiv Verkhovnoho Sudu Yu. L. Vlasova, M. I. Hrytsiva, H. R. Kret na postanovu Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu [Joint Dissenting Opinion of Supreme Court Judges Yu. L. Vlasov, M. I. Hrytsiv and H. R. Kret to the Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109580906> [in Ukrainian].
27. Dudorov, O. O., & Stryzhevska, A. A. (Eds.). (2025). Kryminalne pravo. Zahalna chastyna (Ukrainsko-yevropeiski studii): pidruchnyk: u 2 knyzhakh. Knyha 2. Vchennia pro zakhody kryminalno-pravovoho vplyvu. Zahalna chastyna kryminalnoho prava yevropeiskyykh derzhav [Criminal Law. General Part (Ukrainian-European Studies): Textbook. In 2 Books. Book 2. Doctrine of Criminal Law Measures. General Part of Criminal Law of European States]. Kyiv : Norma prava [in Ukrainian].
28. Vyrok Vyshchoho antykoruptsiinoho sudu vid 18 chervnia 2025 r. u spravi № 991/4549/25 [Judgment of the High Anti-Corruption Court of June 18, 2025 in Case No. 991/4549/25]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128217995> [in Ukrainian].
29. Vyrok Pustomytskoho raionnoho sudu Lvivskoi oblasti vid 21 travnia 2025 r. u spravi № 450/31/25 [Judgment of the Pustomyts District Court of Lviv Region of May 21, 2025 in Case No. 450/31/25]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127593053> [in Ukrainian].
30. Vyrok Bolekhivskoho miskoho sudu Ivano-Frankivskoi oblasti vid 18 veresnia 2025 r. u spravi № 339/237/25 [Judgment of the Bolekhiv City Court of Ivano-Frankivsk Region of September 18, 2025 in Case No. 339/237/25]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130298994> [in Ukrainian].
31. Vyrok Romenskoho miskraionnoho sudu Sumskoi oblasti vid 19 hrudnia 2025 r. u spravi № 585/646/25 [Judgment of the Romny City District Court of Sumy Region of December 19, 2025 in Case No. 585/646/25]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132791154> [in Ukrainian].
32. Vyrok Lutskoho miskraionnoho sudu Volynskoi oblasti vid 16 liutoho 2026 r. u spravi № 161/576/26 [Judgment of the Lutsk City District Court of Volyn Region of February 16, 2026 in Case No. 161/576/26]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134124194> [in Ukrainian].
33. Vyrok Novovolynskoho miskoho sudu Volynskoi oblasti vid 27 bereznia 2026 r. u spravi № 165/4203/25 [Verdict of the Novovolynsk City Court of Volyn Region dated March 27, 2026 in case No. 165/4203/25]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135206657> [in Ukrainian].
34. Vyrok Boryspilskoho miskraionnoho sudu Kyivskoi oblasti vid 8 kvitnia 2026 r. u spravi № 359/1446/26 [Verdict of the Boryspil City District Court of Kyiv Region dated April 8, 2026 in case No. 359/1446/26]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136467025> [in Ukrainian].
35. Vyrok Saltivskoho raionnoho sudu m. Kharkova vid 14 travnia 2026 r. u spravi № 643/7205/26 [Verdict of the Saltivskiy District Court of Kharkiv dated May 14, 2026 in case No. 643/7205/26]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136508070> [in Ukrainian].
36. Postanova kolehii suddiv Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 28 lystopada 2019 r. u spravi № 236/6/18 [Resolution of the Panel of Judges of the First Judicial Chamber of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court dated November 28, 2019 in case No. 236/6/18]. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86070651> [in Ukrainian].
37. Dudorov, O. O., & Pysmenskyi, Ye. O. (2026). Pro retroaktyvnu diiu kryminalnoho zakonu v konteksti mekhanizmu vypravlennia deklaratsii, zaprovadzenoho v umovakh voiennoho stanu [On the retroactive effect of criminal law in the context of the declaration correction mechanism introduced under martial law]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 2/2, 338–345 [in Ukrainian].
38. Postanova kolehii suddiv Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 12 bereznia 2026 r. u spravi № 751/10686/23 [Resolution of the Panel of Judges of the First Judicial Chamber of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court dated March 12, 2026 in case No. 751/10686/23]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135000617> [in Ukrainian].
39. Panov, M., & Kvasnevskaya, N. (2010). Kvalifikatsiia zlochyniv pry blanketnii dyspozytsii zakonu pro kryminalnu vidpovidalnist [Classification of crimes under a blanket disposition of criminal law]. *Pravo Ukrainy*, 9, 47–54 [in Ukrainian].
40. Dudorov, O. (2011). Spetsyfika yurydychnoi pomylky pry vchynenni zlochyniv iz zmishanoiu protypravnistiu [Specific features of legal mistake in crimes with mixed unlawfulness]. *Pravo Ukrainy*, 9, 82–91 [in Ukrainian].
41. Burdin, V. M. (2010). *Osudnist ta neosudnist (kryminalno-pravove doslidzhennia): monohrafiia* [Sanity and insanity (criminal law study): monograph]. Lviv [in Ukrainian].
42. Transparency International Ukraine. (2025). Zakhyst biznesu chy lazivka dlia koruptsiioneriv: analiz ZP № 12439 do druhoho chytannia [Business protection or a loophole for corrupt officials: analysis of Draft Law No. 12439 before the second reading]. August 29, 2025. Retrieved from <https://ti-ukraine.org/news/zahyst-biznesu-chy-lazivka-dlya-koruptsiioneriv-analiz-zp-12439-do-drugogo-chytannia> [in Ukrainian].
43. Zahyniei-Zabolotenko, Z. (2019). Okremi nedoliky kryminalno-pravovoho reahuvannia na porushennia vymoh finansovoho kontroliu [Certain shortcomings of criminal law response to violations of financial control requirements]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*, 2, 14–31 [in Ukrainian].
44. Draft Anti-Corruption Strategy for 2026–2030 submitted to the Cabinet of Ministers of Ukraine on April 2, 2026 (Draft). Retrieved from <https://nazk.gov.ua/pdfs/?file=/wpcontent/uploads/Pages/70/66/70664dfd9e68c2a85a1ab4497aa1c76b7191bf0f54204fc7ca13e012ef2d171779036.pdf> [in Ukrainian].
45. Movchan, R. O., & Yanivskyi, V. M. (2023). Kryminalizatsiia umysnoho nepodannia deklaratsii: *pro et contra* [Criminalization of intentional failure to submit a declaration: *pro et contra*]. *Naukovo-informatsiyni visnyk Ivano-Frankivskoho universytetu prava imeni Korolia Danyla Halytskoho. Serii: Pravo*, 16(28), 133–140. [in Ukrainian].

46. Nykyforenko, N. A. (2024). Kryminalni pravoporushennia, poviazani z koruptsiieiu: kryminalno-pravova, kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannia: monohrafiia [Corruption-related criminal offenses: criminal law and criminological characteristics and prevention: monograph]. Kyiv : Norma prava [in Ukrainian].

47. Dudorov, O. O., & Movchan, R. O., Senyk, V. H. (2020). Kvalifikatsiia administratyvnykh pravoporushen, poviazanykh z koruptsiieiu (komentar sudovoi praktyky) [Classification of administrative offenses related to corruption (commentary on judicial practice)]. Kyiv : VD «Dakor» [in Ukrainian].

Dudorov Alexander,

Doctor of Law, Professor,

Professor at the Department of Criminal Legal Policy and Criminal Law
of the Educational and Scientific Institute of Law

(Kyiv National University named after Taras Shevchenko, Kyiv)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4860-0681>

Movchan Roman,

Doctor of Law, Professor,

Professor at the Department of Constitutional, International and Criminal Law

(Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2074-8895>

Yanivskyi Volodymyr,

Doctor of Philosophy in Law,

Senior Lecturer at the Department of Criminal Law and Criminology

(Kharkiv National University of Internal Affairs)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5920-4566>

**DISTINGUISHING BETWEEN INTENTIONAL FAILURE TO SUBMIT
A DECLARATION AND LATE SUBMISSION OF A DECLARATION IN JUDICIAL PRACTICE**

The article is devoted to the problem of distinguishing between the untimely submission of a declaration by a person authorized to perform state or local government functions without good reason as an administrative offense related to corruption (Part 1, Article 172-6 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses (COA)), and the failure of the declaring entity to submit a declaration by a person authorized to perform state or local government functions as a crime (Article 366-3 of the Criminal Code of Ukraine (CC)). This problem is considered mainly from the perspective of analyzing the legal position of the Cassation Criminal Court of the Supreme Court (CCC of the Supreme Court), according to which the absence of notification to the NACP about the fact of the failure of the declaring entity to submit a declaration by an authorized person does not exclude the criminal liability of the person for the intentional failure to submit such a declaration, and clarifying the impact of this legal position on current judicial practice in the context of ensuring its uniformity.

The essence of the traditional understanding of criminal law science of the criminally punishable failure to submit a declaration of a person is revealed, and the shortcomings inherent in this understanding are shown. The approach to the delimitation of offenses provided for in Art. 366-3 of the Criminal Code and Part 1 of Art. 172-6 of the Code of Administrative Offenses, within which the role of the relevant written notification to the NACP is recognized as decisive, is characterized as non-obvious and forced. The following are criticized: 1) an alternative theoretical approach to the considered delimitation, which is based on the philological interpretation of existing legislative structures; 2) the legal position of the Supreme Court of Justice, which denied the significance of the NACP notification on the fact of failure to submit a declaration by a person authorized to perform state and local government functions, for qualification under Art. 366-3 of the Criminal Code, as well as the NACP explanations; 3) current judicial practice, within which, when establishing the elements of the crime of "failure by the subject of declaration to submit a declaration of a person authorized to perform state or local self-government functions" the provision of Part 2 of Article 51-2 of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" is ignored.

The proposal put forward in the science of criminal law to decriminalize the failure of the subject of declaration to submit a declaration of a person authorized to perform state or local self-government functions is supported. Proposals are formulated to improve the legislation.

Key words: criminal offenses related to corruption, intentional failure to submit a declaration, untimely submission of a declaration, criminal law qualification, criminal offenses in the field of official activity and professional activity in the provision of public services, uniformity of judicial practice, blanket disposition, principle of legality.

Дата першого надходження статті до видання: 03.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.10.2026